

Integration och inkludering Umeå

Idéburet offentligt partnerskap 2022–2023

Förslag till överenskommelse

Sammanfattning

Umeå kommuns och Vän i Umeås samarbete inom ramen för IOP har konkret bidragit till att stärka civilsamhällets integrationsarbete, ett effektivare resursutnyttjande samt på sikt minskade kostnader för kommunen. Arbetet de senaste två åren har gett goda resultat trots att perioden har präglats av pandemin. I det nuvarande IOP-avtalet är parternas avsikt att utveckla ett långsiktigt samarbete. IOP är en innovativ och etablerad form för samarbete kring bland annat sociala insatser.

Syftet med ett fortsatt IOP-partnerskap mellan Umeå kommun och Vän i Umeå är att stärka och ta tillvara hela samhällets och enskilda individers insatser för integration och samhörighet med jobb, studier, kontaktnät, vänner och ett tryggare samhälle. Det innebär bättre möjligheter för nya svenskar att komma in i samhället på riktigt, men också vänskap, erfarenheter och kunskap hos etablerade svenskar, företag och myndigheter. Syftet ligger i linje med kommunens arbete med Agenda 2030, med social hållbarhet, kommunens integrationsstrategi och vilja att växa som stad.

Partnerskapet innebär ett förebyggande arbete och bidrag till olika samhällsutmaningar och flera politikområden. Med det nya IOP-avtalet ser vi möjligheter att särskilt utveckla insatser i linje med barnkonventionen (familjer), ofrivillig ensamhet och folkhälsa. Vi vill lyfta fram följande områden.

- Integration och etablering
- Trygghet och säkerhet
- Tillväxt för befolkning och näringsliv
- Folkhälsa och minskad ofrivillig ensamhet
- Psykosocialt stöd och sociala skyddsnät
- Demokrati och jämställdhet, samt inkludering i civilsamhället
- Arbete, utbildning och försörjning
- Fritid och kultur

Effektmål och verksamhetsområden formas gemensamt mellan parterna i en öppen dialogprocess utifrån nuvarande mål och nya ambitioner. Konkret består arbetet idag av matchning för personer och familjer, språkcaféer och studiehjälp, samt olika aktiviteter inom kultur, idrotts och friluftsliv. Föreningen bistår kommunen och andra organisationer med kontaktnät och som samtalspart.

Det fortsatta partnerskapet rymmer även innovativa utvecklingsarbeten kring att motverka och förebygga ofrivillig ensamhet, ett samarbete där även Region Västerbotten kan komma att ingå.

IOP-avtalet omfattar insatser av ett värde på totalt ca 3,76 mkr år 2022 (4,4 mkr år 2023).

Umeå kommuns finansiering uppgår till 1,98 mkr (2022) och 2,6 mkr (2023), vilket motsvarar ca 53% (60% år 2023) av de totala resurserna för IOP.

Vän i Umeå bidrar med 1,78 mkr och 47 % (2022) resp. 40% för år 2023, varav 1,1 mkr i form av volontärinsatser. Vän i Umeå har framgångsrikt sökt externa medel men det är svårt att få medel till personal, kontor etc. Den utökade nivån 2023 riktas till ett nytt arbete mot ofrivillig ensamhet.

Bakgrund

Föreningen Vän i Umeå och Umeå kommun har ett avtalat IOP-arbete fram till 2021-12-31. I den tjänstemannaskrivelse som låg till grund för beslutet (2019) fanns följande text (i urval).

"Vän i Umeå har tidigare varit involverad i ett partnerskap som Röda Korset och Svenska kyrkan ingått med Umeå kommun för perioden 2017-10-01 – 2019-09-30. Umeå kommun finansierade denna IOP med cirka 2 482 000 kronor per år.

Överenskommelsen mellan Umeå kommun och Vän i Umeå kan kopplas till Umeå kommuns strategiska plan där målet är att Umeå kommuns utveckling och tillväxt ska ske med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050 genom goda livsvillkor, en god samhällsplanering och välutvecklad ideell sektor.

Överenskommelsen kan även kopplas till integrationsstrategin där kommunens verksamheter tillsammans med andra aktörer ska bidra till att:

- integrationsarbetet ska skapa goda förutsättningar för alla människor oavsett kön att forma samhället såväl som sina egna liv.*
- bidra till en integrationsprocess som är socialt hållbar och ger goda förutsättningar för individer att leva ett självständigt liv.*

Att ingå ett partnerskap med Vän i Umeå kan ses som ett steg mot att närma sig att nå de strategiska målen och integrationsmålen för Umeå kommun. I målet för Umeå kommuns integrationsstrategi som antogs av kommunfullmäktige den 25 februari 2019 ingår målgruppen som omfattas av strategin: "Då vi betraktar integration som en ömsesidig process omfattar denna integrationsstrategi samtliga medlemmar i kommunen och samtliga verksamheter. Integration innebär att alla inblandade parter är medskapande i en öppen och inkluderande kultur såväl i Umeå kommuns egna verksamheter som i den omgivande samhället. Integration är allas ansvar".

Det är viktigt att förstå att integration spänner sig över flera verksamhetsområden varför de berörda enheterna, förslagsvis verksamheter som integration, fritid, socialtjänst och utbildning (SFI) bör ha representanter i en styrgrupp vid ett fastställande av partnerskap."

Agenda 2030

Hållbar utveckling och behov i samhället och i Umeå kommun

Allt sedan flyktingkrisen i världen 2015 och den ökning av nyanlända i Sverige och Umeå, som detta orsakade, har värdet av en väl fungerande integration varit uppenbar. I kommunens integrationsstrategi från 2019 tydliggörs detta. Betydelsen av civilsamhällets insatser har alltmer uppmärksammats.

De allra senaste årens samhällsutmaningar har också kretsat kring social hållbarhet med frågor som långsiktig integration, trygghet, språk, arbete, jämställdhet, ensamhet och boende. Föreningens arbete är inte främst fokuserat på nyanlända utan även i den fas då människor på allvar ska etablera sig i Umeå och för många människor är det en lång period.

Arbetet med att konkretisera FN:s hållbarhetsmål och Agenda 2030 har tagit fart i landets kommuner och tydliggjort betydelsen av en helhetssyn kring social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Vän i Umeås arbete är fokuserat på social hållbarhet, men där arbetet ska kännetecknas och stärka medvetenhet och praktiska insatser för såväl cirkulär ekonomi som för ekologisk hållbarhet med klimat- och miljöfrågor. Det finns också skäl att stärka arbete utifrån att barnkonventionen blivit en del av svensk lagstiftning från 2020.

Pandemin har både synliggjort och orsakat samhällsproblem och utmaningar såsom ensamhet, brister i vård och omsorg, utrikesfödda på arbetsmarknaden samt betydelsen av att nå ut med samhällsinformation.

Effekter och resultat av nuvarande IOP (2020–2021)

Utvärdering av effekter, process och genomförande av IOP 2020–2021

Vän i Umeå har utvecklat och designat en samlad modell för effektmål, indikatorer, utvärdering och uppföljning i samråd med kommunens handläggare, samt med IOPs samverkans- och styrgrupp.

Vän i Umeås arbete har redovisats för varje halvår, och kommer att göra en större samlad utvärdering under hösten. Vissa utvärderingar och bedömning av effektmål och indikatorer har tidigare lagts för att utgöra ett underlag för beredning av ett fortsatt IOP.

Enkätundersökningar riktade till studieförbund respektive kommunala förvaltningar har genomförts.

Dokumentation av verksamhet, effektmål och uppföljning har överlämnats till kommunen.

Vi avser att vidareutveckla modellen och kontinuerligt bygga in ett lärande samt fördjupade analyser.

Samhällsutmaningar kan hanteras och mötas inom IOP

Trots pandemins omedelbara påverkan, så har arbetet kunnat anpassas och möta några av de utmaningar och möjligheter som samhällsförändringarna innebär. Några konkreta exempel från verksamheten är:

- **Samhällsinformation.** Egna informationsfilmer, personliga kontakter och samarbete med Region Västerbotten och länsstyrelsen kring smittspridning covid-19 och vaccination
- **Digitalisering.** Genomgripande förändring och övergång till digitala former för språkcaféer, läxhjälp och sociala aktiviteter som matlagning har medfört att många i våra målgrupper har utvecklat en mognad för digitalisering (inkl projekt Digital vän).
- **Ensamhet.** Vi ser att såväl nyanlända och utrikesfödda som "infödda svenskar" ofta söker sig till Vän i Umeå utifrån upplevd ensamhet, sociala behov av vänner, gemensamma aktiviteter och inte primärt för "integration". Vi arrangerar 2021 en konferens med finansiering från region Västerbotten om "Gemensamhet" med lärdomar från bl.a. "Frome-modellen" från England.
- **Folkhälsa.** Vid sidan av den direkta sociala dimensionen med psykisk hälsa ser vi också behov av ökad. Genom att introducera och erbjuda friluftsliv, fritidsaktiviteter och träning i grupp på ett enkelt och tillgängligt sätt kan vi öka rörelse och trivsel. Vän i Umeå ordnar varje vecka utflykter, promenad och löpning (parkrun), skidskola med mera.
- **Hållbar ekonomi.** Det finns ett ökat intresse och vilja att konkret låna, hyra, dela och återanvända fordon, kläder, lokaler och utrustning. Vi har haft samarbeten med Fritidsbanken, Sharing cities men också egen verksamhet där vi möjliggör "delningsekonomi"
- **Stöd med språk** och läxor i en tid med distansundervisning. Språkcaféer (digitala) och matchning för stöd med studier och läxhjälp. Samarbete med SFI, folkhögskolor och studieförbund.
- **Fungerande vardag.** Samhällsguidning för att förstå myndighetsbeslut eller inkassokrav, arbetsgivarkontakter, körkortsträning, cykelskola, bad- och simträning mm.
- **Inkluderande föreningsliv.** Fortsatta svårigheter för människor med utländsk bakgrund att komma in i föreningar. Samarbete med bl.a. RF /SISU, flera föreningar kring idrott och friluftsliv.

Helhetssyn och en nod för samhällsfrågor

Vi kan bekräfta betydelsen av den helhetssyn som integrationsstrategin beskriver.

Olika individer, barn och ungdomar, familjer, och andra grupper som Vän i Umeå möter har ofta inte ett välavgränsat behov eller en separat fråga. Det visar på sammansatta komplexa utmaningar, missförstånd och behov som handlar om studier, jobb, språk, ekonomi, myndighetskontakter, religion, boende, och inte minst ensamhet.

Vår verksamhetsidé, värdegrund och aktiviteter syftar till att skapa personliga nätverk och möta människor i hela deras livssituation. Det handlar om kontaktfamiljer, inneboende, stödsamtal, samhällsguider, Och en rad olika fritidsaktiviteter där vi flätar in värderingsfrågor som hållbarhet och jämställdhet, religion och traditioner, vardagsekonomi och andra praktiska frågor.

Vi har fått och kunnat möta en ökad efterfrågan från omvärlden på samverkan, tjänster, kontaktnät och synpunkter på frågeställningar från kommunens förvaltningar, andra kommuner, region, länsstyrelsen, universitet, studieförbund och föreningar. Det finns också ett ökat behov och frågor från företag och arbetsgivare i takt med att allt fler nyanlända är aktuella för jobb.

Systematisk samverkan mellan Umeå kommun och Vän i Umeå

Denna IOP har inneburit ett samarbete mellan Umeå kommun och Vän i Umeå som på olika sätt kunnat identifiera frågor och behov, kommunicera rättigheter och skyldigheter, och hjälpas åt med lösningar och insatser. Detta samarbete kan också bättre ta tillvara enskilda människors förmåga och medverkan.

För att stärka IOP-arbetet finns en etablerad samverkansgrupp med företrädare för olika förvaltningar och Vän i Umeå. Därutöver finns en styrgrupp från kommunen respektive föreningen som svarar för styrning och uppföljning. Samarbete har utvecklats med olika förvaltningar och bl.a. resulterat i två projekt med extern finansiering från länsstyrelsen samt olika specialuppdrag såsom Umegrationsforum.

Projekt och finansiering

Vän i Umeå har under perioden upprättat ett tiotal ansökningar och beviljats medel i merparten av dessa ansökningar. Därutöver har vi fått privata gåvor och tilldelats medel från en stiftelse utan ansökan. Erfarenheten visar dock att det är svårt att få externa medel för personal- och kontorskostnader, och att vissa finansiärer prioriterar föreningar som tillhör riksorganisationer. Projektansökningar och redovisningar kräver ansevärd resurser särskilt där flera olika parter är engagerade. Det är därför avgörande att det finns den grundplattform av finansiering som IOP och Umeå kommun bidrar med.

Vän i Umeå har under våren inlett samtal med RF/SISU samt med Korpen riks med målet att ansöka om medlemskap i Korpen och därigenom i Riksidrottsförbundet från år 2022. Detta skulle innebära utvecklade samarbeten och också utökade möjligheter till olika finansiering.

Innehåll och underlag för fortsatt IOP perioden 2022–23

Grunden för denna IOP för integration och inkludering är Umeå kommuns integrationsstrategi där vi vill återge denna sammanfattande beskrivning som ledstjärna:

”Då vi betraktar integration som en ömsesidig process omfattar denna integrationsstrategi samtliga medlemmar i kommunen och samtliga verksamheter. Integration innebär att alla inblandade parter är medskapande i en öppen och inkluderande kultur såväl i Umeå kommuns egna verksamheter som i den omgivande samhället. Integration är allas ansvar.”

IOP 2023 – kontinuitet med effektmål, samt förstärkta och nya områden

Nuvarande effektmål med precisering (2021) utgör grunden även till kommande period för IOP.

Effektmålen för partnerskap 2020–2021 (modifierade våren 2021)

Personliga vänner och nätverk.

Fler personer får nya vänner och kontakter med människor från olika länder.

Ett enklare vardagsliv.

Fler får lära sig om samhälle, språk och annat som underlättar arbete, studier och övrigt vardagsliv.

En rikare fritid.

Fler ges möjlighet och deltar i olika kultur- och fritidsaktiviteter i samhället.

Ökat engagemang för mångfald.

Väcka intresse, öka engagemang och förståelse i samhället för olika kulturer, religioner och traditioner.

Bättre samverkan med samhället.

Utveckla samverkan med politiken, offentliga aktörer och civilsamhället för att gemensamt underlätta människors etablering och integration.

Tryggare livssituation för ungdomar.

Stärka utrikes födda ungdomars förmåga och möjlighet till en bättre livssituation genom samtal, boende och arbete.

Fler uppgifter om effektmål, resultatindikatorer samt om utvärdering och uppföljning finns i preliminär utvärderingsrapport.

En fortsatt, utvecklad och nyskapande verksamhet

Grunden är att verksamheten i stort bör fortsätta enligt nuvarande avtal. Kontinuitet och långsiktighet är väsentliga faktorer för att få resultat och effekter. Arbetet bör kännetecknas av en helhetssyn på integration med fritid, studier och jobb, med ett allt närmare samarbete med kommunala förvaltningar

Några effektmål och verksamhet bör ges fortsatt hög prioritet bland annat följande:

- Språkcaféer och läxhjälp
- Relationsskapande aktiviteter
- Folkhälsa och fysisk aktivitet
- Kunskap. Konferenser och olika samhällsarrangemang
- Jobb och mentorskap
- Matchning och kontaktfamiljer

Följande områden kan ytterligare utvecklas och förstärkas:

- Jobb och företagande - mentorskap, stöd/kontakt med arbetsgivare
- Civilsamhällets inkludering (föreningar och studieförbund mfl)
- Mötesplatser för dialog med människor från olika kulturer, traditioner och religioner
- Jämställdhet med lika villkor för män och kvinnor
- Barnperspektivet utifrån Barnkonventionen och den svenska strategin (finns i Umeå kommun)
- Samhällsguider utifrån helhetssyn på ett fungerande liv (hållbarhet, delningsekonomi, vardagsliv)

Ett område föreslås tillföras inom IOP-samverkan (utökad personalresurs med 1,0 tjänst)

- Ofrivillig ensamhet och arbete med "gemensamhet" utifrån en modell från England (Frome) och i fortsatt samarbete med Region Västerbotten och Umeå universitet

"Gemensamhet" - arbete mot ofrivillig ensamhet

Eftersom detta verksamhetsområde är ett delvis nytt fokus för IOP- samarbetet så utvecklas det något här. Ofrivillig ensamhet är numera ett erkänt samhällsproblem som drabbar människor och påverkar samhället.

Vän i Umeå har inlett ett samarbete med staden Frome i England, Umeå Universitet, Region Västerbotten och Nätverket mot ofrivillig ensamhet. Grunden för arbetet är den modell som framgångsrikt utvecklats och praktiserats i England. Vän i Umeå har i samråd med Frome och med finansiering från Region Västerbotten utformat en konferens i oktober som en möjlig start på ett pilotarbete inom Umeå kommun.

Orsaken till att Vän i Umeå initierar detta arbete är att vi kan konstatera att vårt arbete under de tio åren allt mer karaktäriseras av ett kontaktskapande arbete där många etablerade svenskar i alla åldrar funnit en ny gemenskap och kunnat bryta ett mönster av isolering och ofrivillig ensamhet. Vi vill nu synliggöra denna möjlighet och på ett mer systematiskt sätt och tillsammans med kommunen och regionen forma ett arbete.

Resurser /omfattning och finansiering 2022–2023

Resurser och personal

Resurser och finansiering består av tre delar;

1. Umeå kommuns finansiering inom IOP
2. Vän i Umeå, med egen finansiering (gåvor) men främst värdet av volontärinsatser
3. Externa medel från projekt

I budget och finansiering redovisas här enbart grundläggande arbetet för IOP, och inte möjliga insatser till följd av externa uppdrag och projekt som kan tillkomma. Umeå kommun finansierar i denna IOP i första hand personalkostnader, medan Vän i Umeå svarar för övriga kostnader såsom aktiviteter samt lokaler, resor och material.

Resurser för verksamhet och bemanning 2022–2023 utifrån IOP

Uppgifter och bemanning i Vän i Umeå IOP (med utgångspunkt från bemanning 2021, som kan bli ändrad).

- 3,5 tjänster för basverksamhet (samma omfattning som i ansökan inför IOP 2020)
  - Verksamhetsansvarig/ledning och extern samverkan inkl. IOP
  - Samordnare och kommunikatör
  - Aktivitetsansvarig och verksamhetsutvecklare
  - Webbutvecklare, grafisk design och sociala medier (50%)
- 1 tjänst för "Gemensamhet" från 1 jan 2023

Detta innebär ett totalt värde samt kostnad och finansiering för 2022 respektive för 2023 enligt följande. För år 2022 uppgår värdet till totalt ca 3,76 mkr år 2022 (4,4 mkr år 2023).

Umeå kommuns bidrar med en finansiering av 1,98 mkr (2022) och 2,62 mkr (2023), vilket motsvarar ca 53% (60% år 2023) av de totala resurserna för IOP.

Vän i Umeå bidrar med 1,78 mkr och 47 % (2022) resp. 40% för år 2023, varav 1,1 mkr i form av volontärinsatser. Vän i Umeå har framgångsrikt sökt externa medel men svårt att få medel till personal- och kontorskostnader. Den utökade nivån från 2023 omfattar ett nytt arbete med ofrivillig ensamhet.

För innevarande IOP (2020–2021) noteras att det inlämnade förslaget innebar en finansiering från Umeå kommuns med 1 982 tkr/år. Detta förslag baserades på 3,5 tjänster. Kommunstyrelsens beslut innebar en finansiering till Vän i Umeå med 1500 tkr/år, vilket möjliggjorde 2,6 tjänster.

Ekonomi

Bedömda kostnader och finansiering för 2022-2023

Årligen - bas fortsatt verksamhet 2022		Kostnad	Finansiering		
	Kommentar	Total	Vän i Umeå	Umeå kommun	Summa
Kostnadsslag		Tkr	Tkr	Tkr	Tkr
Personal lön	3,5 tjänster	2 058	176	1 882	2 058
Volontärer	80 ledare	1 100	1 100	-	1 100
Kontor, IT	Hyra etc	250	150	100	250
Resor, div pers		50	50	-	50
Aktiviteter		200	200	-	200
Lokaler, ext tjänster		100	100	-	100
Summa		3 758	1 776	1 982	3 758
Andel av finansiering			47%	53%	
Icke monetär kostnad och finansiering					
Årligen - utökad arbete mot ensamhet 2023		Kostnad	Finansiering		
	Kommentar	Total	Vän i Umeå	Umeå kommun	Summa
Kostnadsslag		Tkr	Tkr	Tkr	Tkr
Personal lön	4.5 tjänst	2 600	176	2 424	2 600
Volontärer	80 ledare	1 100	1 100	-	1 100
Kontor, IT	Hyra etc	250	150	100	250
Resor, div pers		50	50	-	50
Aktiviteter		300	200	100	300
Lokaler, ext tjänster		100	100	-	100
Summa		4 400	1 776	2 624	4 400
Andel av finansiering			40%	60%	
Icke monetär kostnad och finansiering					

Bilaga 1

Fakta om Vän i Umeå (2021)

Vän i Umeå är ett integrationsarbete som bedrivits i nätverksform sedan 2011. Verksamheten har stått på tre ben med vän-matchning, gruppaktiviteter och öppna arrangemang.

Vän i Umeå har vuxit till en mycket omfattande verksamhet och valde i slutet av 2018 att organisera sig som en ideell förening (juridisk person).

Sedan januari 2020 har verksamheten bedrivits med grunden i ett IOP med Umeå kommun. Därutöver finansieras verksamheten med projektmedel och personliga gåvor.

Föreningen har nu drygt 500 medlemmar, en styrelse med 12 personer och personal motsvarande 3,2 årsverken. Föreningen har 6200 medlemmar på Facebook, ca 40 samarbetspartners och ett 80-tal registrerade ledare. År 2019 före pandemin redovisades drygt 13 000 deltagaraktiviteter. Motsvarande siffra var för 2020 ca 7000 deltagare, vilket får anses som en prestation med tanke på att restriktionerna medgav i huvudsak endast aktiviteter utomhus och i digital form.

Vän i Umeå fortsätter driva ett brett nätverksbaserat integrationsarbete i bred samverkan med civilsamhället och offentlig förvaltning i många olika verksamheter och projekt. För IOP finns en styrgrupp samt en samverkansgrupp med en rad olika förvaltningar inom kommunen.

Verksamhetsidé

Vän i Umeå vill skapa möten och gemenskap mellan människor från olika länder. Tillsammans gör vi Umeå öppnare och världen vänligare.

Värdegrund

- Tryggt och hållbart – vi tar hand om varandra
- Öppet och välkomnande – enkelt för alla att vara med
- Glädje och engagemang – roligt när alla hjälps åt
- Nätverk och demokrati – vi samarbetar och lär av varandra